

ORGANIZACJA WYCIECZEK SZKOLNYCH

Istotnym uzupełnieniem oferty edukacyjnej w polskich szkołach są wycieczki szkolne oraz inne formy krajoznawstwa. W dużym stopniu utrwalają one zagadnienia omawiane na lekcjach, poszerzają wiedzę z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego, upowszechniają idee ochrony środowiska naturalnego oraz formy aktywnego wypoczynku. Stanowią też dobrą okazję do poznawania zasad bezpiecznego zachowania się w różnych sytuacjach. Jednakże funkcjonowanie takich form w szkole musi opierać się ściśle na przepisach prawa.

Najważniejszym, z punktu widzenia szkół, aktem prawnym regulującym organizację wycieczek jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 roku w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki. Precyzuje ono szczegółowo formy, w jakich szkoły mogą organizować turystykę dla swoich uczniów. Program wycieczek dostosowuje się do wieku, zainteresowań i potrzeb uczniów. Zgodę na zorganizowanie wycieczki wyraża dyrektor szkoły. Udział uczniów niepełnoletnich wymaga zgody ich przedstawicieli ustawowych. Uczestnicy wycieczek i imprez podlegają ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków. Wycieczkę lub imprezę przygotowuje się pod względem programowym i organizacyjnym, a następnie informuje się uczestników o podjętych ustaleniach, a w szczególności o: celu, trasie, harmonogramie i regulaminie. Program wycieczki lub imprezy organizowanej przez szkołę, listę uczestników, imię i nazwisko kierownika oraz liczbę opiekunów zawiera karta wycieczki, którą zatwierdza dyrektor szkoły. Dyrektor wyznacza kierownika wycieczki spośród pracowników pedagogicznych szkoły. Kierownik wycieczki lub imprezy w szczególności:

- 1) opracowuje program harmonogram wycieczki lub imprezy,
- 2) opracowuje regulamin zapoznaje z nim wszystkich uczestników,
- 3) zapewnia warunki do pełnej realizacji programu i regulaminu wycieczki lub imprezy oraz sprawuje nadzór w tym zakresie,
- 4) zapoznaje uczestników z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnia warunki do ich przestrzegania,
- 5) określa zadania opiekuna w zakresie realizacji programu, zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki lub imprezy,

- 6) nadzoruje zaopatrzenie uczestników w sprawny sprzęt i ekwipunek oraz apteczkę pierwszej pomocy,
- 7) organizuje transport, wyżywienie i noclegi dla uczestników,
- 8) dokonuje podziału zadań wśród uczestników,
- 9) dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki lub imprezy,
- 10) dokonuje podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki lub imprezy po jej zakończeniu.

Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel albo, po uzyskaniu zgody dyrektora szkoły, inna pełnoletnia osoba. Opiekun w szczególności:

- 1) sprawuje opiekę nad powierzonymi mu uczniami,
- 2) współdziała z kierownikiem w zakresie realizacji programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy,
- 3) sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa,
- 4) nadzoruje wykonywanie zadań przydzielonych uczniom,
- 5) wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika.

Ponadto Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki stanowi, że Dyrektor szkoły może wyrazić zgodę na łączenie funkcji kierownika i opiekuna wycieczki lub imprezy.

Statut Zespołu Szkół w Dąbrowie również precyzuje zasady zapewnienia bezpieczeństwa i opieki nad dziećmi na wycieczkach i imprezach odbywających się poza terenem szkoły, w tym zasady przydzielania opiekunów. Dyrektor wyznacza kierownika wycieczki oraz opiekunów grup.. Kierownik wycieczki dokonuje imiennego podziału uczniów na grupy i przydziału opiekunów grup. Kierownik wycieczki odpowiada za prowadzenie dokumentacji wycieczki i szkolenie uczestników w zakresie bezpieczeństwa. Wymagane dokumenty to:

- 1) karta wycieczki,
- 2) wykaz uczestników z podziałem na grupy,
- 3) oświadczenie rodziców uczestnika wycieczki, że wyrażają zgodę na udział dzieci w wycieczce,

4)protokół z odprawy z opiekunami grup i uczniami.

Podział obowiązków oraz dosyć specyficzne zachowania uczniów podczas wycieczek szkolnych wymagają precyzyjnego przyporządkowania określonej liczby uczestników opiekunom. Jednakże przepisy prawa właściwie tego nie konkretyzują. Zwyczajowo przyjęła się obecność jednego opiekuna na 15 uczestników wycieczek.

Za bezpieczeństwo dzieci zawsze odpowiedzialni są dorośli. Warto poświęcić trochę czasu na omówienie z uczniami spraw dotyczących zagrożeń, z jakimi mogą się spotkać. Dobrym sposobem na zapamiętanie przez uczestników wycieczki podstawowych zasad postępowania jest opracowanie z dziećmi regulaminu wycieczki. Należy również zastanowić się nad programem wycieczki aby tempo zwiedzania i przemieszczania się z miejsca na miejsce nie było zbyt szybkie i zbyt męczące.

Na każdej wycieczce zdarza się, że autokar zostaje na parkingu a dzieci z opiekunami muszą dojść w określone miejsce pieszo. Najbezpieczniej jest, gdy poruszają się zwarta grupą parami, a towarzyszący im dorośli pilnują by szły po chodniku. Na czele grupy, tuż za osobą dorosłą powinny iść dzieci najmłodsze i najsłabsze, wymagające najwięcej uwagi i troski. Grupę zamykają dzieci najstarsze i idący na końcu opiekun. Gdy nie ma chodnika i trzeba iść jezdnią wymagana jest szczególna ostrożność. Ponieważ w grupach wycieczkowych w szkole podstawowej są dzieci zarówno poniżej dziesiątego roku życia jak i starsze, stosuje się przepisy bardziej restrykcyjne, czyli dotyczące kolumny dzieci w wieku do 10 lat. Stanowią one, że grupa powinna poruszać się najlepiej „gęsiego” koniecznie lewą stroną drogi, możliwie najbliżej krawędzi jezdni. Nie wolno zatrzymywać się w miejscach gdzie utrudniona jest widoczność, np. na zakrętach drogi czy tuż za wzniesieniem. W czasie mgły ruch kolumny pieszych jezdnią jest zabroniony.

W dniu wycieczki kierownik przeprowadza zaplanowaną wcześniej zbiórkę wyjazdową. Dzieci powinny pojawić się na zbiórce co najmniej pół godziny przed odjazdem. Opiekunowie sprawdzają listę i przypominają zasady zachowania podczas jazdy autokarem oraz w czasie postojów. Przejścia w autokarze nie mogą być zatarasowane bagażami ani innymi przedmiotami. Dla każdego uczestnika w autokarze obowiązkowo musi być oddzielne miejsce. Na półkach nie kładzie się przedmiotów, które w czasie jazdy mogłyby spaść. Pasażerowie nie mogą spacerować po autokarze i wychylać się przez okno. Dziecko do 12 roku życia nie

może być przewożone w autokarze na przednim siedzeniu. Po każdym postoju autobusu należy sprawdzić czy wszyscy wrócili do autokaru. Bardzo ważne jest też, aby po wyjściu z autokaru dzieci nie oddalały się od grupy.

Jeśli na miejsce zbiórki wycieczki podjeżdża autokar, którego stan budzi jakiegokolwiek wątpliwości lepiej wstrzymać odjazd dzieci i zadzwonić po policjantów. Kierownik wycieczki powinien też pamiętać, że zgodnie z przepisami czas pracy kierowcy autokaru wiozącego podróżnych nie może przekroczyć 9 godzin na dobę, z możliwością przedłużenia do 10 godzin. Kierowca odpowiedzialny jest za zdrowie i życie osób, które przewozi tak więc opiekunowie dzieci muszą zwracać uwagę, czy nie jest przemęczony i czy dobrze się czuje. Żeby wyjazd był udany, kierowca i opiekunowie powinni ściśle ze sobą współpracować i wspólnie uzgadniać niektóre sprawy np. czas postoju. Miejsce postoju zawsze musi być bezpieczne dla dzieci.

Organizacja wycieczek i innych imprez turystycznych przez szkoły, pomimo coraz większych trudności finansowych, może przynieść nauczycielom i uczniom nieocenione korzyści. Jednak wymaga również ogromnej odpowiedzialności ze strony organizatorów. Błędy przy obsadzie opiekunów czy niekompletna bądź niewłaściwie sporządzona dokumentacja, mogą w sytuacjach kryzysowych np. wypadku któregoś z uczestników, skończyć się zarówno dla dyrektora szkoły jak i opiekunów sprawą sądową. Najczęstszą przyczyną wypadków, które mają miejsce na wycieczkach szkolnych jest zła organizacja imprezy, brak zdyscyplinowania uczestników wyjazdu a także nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów i zasad. Natomiast rozważa ze strony opiekunów a także unikanie improwizacji stanowi gwarancję udanego, niezapomnianego wyjazdu.

Alicja Chylińska

Bibliografia

- 1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 roku w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki.*
- 2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki.*
- 3. Statut Zespołu Szkół w Dąbrowie.*
- 4. Mirosława Świdzińska „Zanim ruszy autokar”.*
- 5. Jerzy Garnek „Organizacja wycieczek szkolnych”.*